

Hideg vagy

Akár az ősz első tünetei. Égetnek valahol a távolban, és füst szárad a bőrre. Mégsem számolják a szőrszálakat a pulóverben.

Hideg vagy. Megköhögtetsz, megint cigarettázol. A hátamat masszírozod, miközben szemezek vele a buszon. Nevet rajtam és én is magamon.

Felszáll a szél az ablakon, hogy megnyugtasson, csak leveleket gyűjt a hajadról, hogy bepréselje mindet két panel közé.

Baranyi Gergely

Szét

Az ablak előtt megrezdül a rács, a szomszéd ház pont annyi részre bomlik, mint a mi asztalunk, kívül is, belül is.

Mert nem elég az, ha csak egy darabban ismer meg mindent az ember, gondolom.
A kezében szétfolyik az áttetsző üveg egy idő után.

De kinek van ideje ezzel foglalkozni? Mindenki ösztönszerűen matat valamiben; táskában, cigarettásdobozban, pénztárcában, vagy épp csak kapaszkodik.

A rácsba kapaszkodom. Egymáshoz szorítom a csíkokat, talán átfordulnak egyszer.



VI. ÉNEK A Pokol Harmadik Körében A telhetetlen fogyasztók

A jéghideg eső

Most, hogy már visszatér a tudatom, 1
mely bezárult, mikor a két rokon
kesergése földúlta lelkemet,
új szenvedéseket s új szenvedőket 4
látok magam körül, bármit teszek,
bármerre fordulok, bármerre nézek.
A Harmadik Körben eső esik, 7
örökös, átkozott, hideg, nehéz;
ereje, módja sosem változik.
Mocskos hólé és sűrű jégeső 10
zuhog a sötét levegőn keresztül:
bűzlik tőle a föld, mely befogadja.

A háromfejű Cerberus

Itt Cerberus, az ádáz, furcsa szörny 13
három torokból kutyaként ugatja
a latyakba süllyedt embereket.
Szeme piros, szakállá ragacsos, 16
a hasa nagy, ujjai karmosak,
tépi a lelkeket, szaggatja-nyúzza;
azok bőgne, mint esőben az eb, 19
hol ezt, hol azt a felüket takarnák,
forgolódva, nyomorult bűnösök.

1. Nem tudjuk meg, hogyan jutott a Második Körből a Harmadikba. Talán Vergilius lehozta, miután elájult.

2. A két rokon: Francesca és sógora, Paolo (*Pok.* V,97).

13. Cerberus: háromfejű kutya az ókori mitológiában (gör. Kerberos), aki az alvilág bejáratát őrzi. Dante átalakítja félig ember, félig állat alakú démonná, sőt sárkánnyá. Cerberus a Harmadik Kör őre.

- Mikor meglátott Cerberus, a sárkány, 22
 pofáit tátva sok fogát mutatta,
 egy porcikája sem maradt nyugodtan.
 A vezetőm szélesre tárt tenyérrel 25
 jó nagy csomókat markolt föl a sárból,
 s a három éhező torokba dobta.
 Ahogy a koncert csaholó kutya 28
 megnyugszik, amint kap egy falatot,
 s már csak az élelemmel küszködik,
 úgy némultak el Cerberus pofái; 31
 máskor úgy harsog a lelkek fülébe,
 hogy inkább mind süket szeretne lenni.

Ciaccio, a falánk

- Lépdeltünk át az árnyakon, kiket 34
 lever a súlyos eső, rátapostunk
 ürességükre, mely ember-szerű.
 Mindannyian lent feküdtek a földön, 37
 de volt egy, aki hirtelen felült,
 amint meglátott minket arra menni.
 „Ó, te, akit e poklon átvezetnek — 40
 szólt hozzám —, próbálj fölismerni, kérlek!
 Te már éltél, mikor megszűntem élni.”
 Feleltem: „Tán a szenvedéseid 43
 űzik ki elmémből a képedet:
 mert úgy tűnik, nem láttalak soha.
 De mondd, ki vagy, hogy ilyen szomorú 46
 helyre kerültél, ilyen büntetésbe?
 Ha van is rosszabb, undokabb aligha!”
 „A városod — szólt ő —, mely úgy dagad 49
 az irigységtől, hogy egy nap kidurran,
 keblére ölelt vidám életemben.
 Ti úgy hívtatok: Ciaccio, a Malac; 52
 kárhuzatos falánkság volt a bűnöm,
 ezért sínylődöm az esőben itt.
 Nem egymagam vagyok boldogtalan: 55
 ezek mindannyian ugyanezért
 bűnhődnek, ugyanígy.” S elhallgatott.

Firenzei politika 1300 után

- Így szóltam: „Ciaccio, a nyomorúságod 58
 lesújt, és szinte könnyekre fakaszt;
 de mondd el, ha tudod: mely sorsra jutnak
 megosztott városunk polgárai? 61
 Van ott még derék ember? És miért,
 hogy így elharapózik ott a belharc?”
 Felelt: „Hosszú viszálykodás után 64
 vér folyik egyszer, s az »erdei« párt
 durván elkergeti a másikat.
 De csakhamar megbuknak ezek is: 67
 nincs három nyár, s a másik lesz fölül,
 mert segíti az, ki most is lavíroz.

49. A városod: Firenze.

52. A beszélő személye bizonytalan. Talán Ciaccio dell'Anguillara firenzei költő, aki közismert ingyenc volt. A Ciaccio szó lehetett férfi becenév (Giacomo, azaz Jakab), de a kor nyelvben „disznó” értelemben is használták. Nem tudjuk, itt melyik értendő, az is lehet, hogy mindkettő.

53. A falánkság (régébbi szóval: torkosság) a Hét Fő Jellemhiba (a „hét főbűn”) közül a második. Nemcsak az evés-ivásra értendő, hanem általában a mértéktelen fogyasztásra, az ön-kényeztetés minden túlzott formájára. Dante — mint a szexualitás esetében is — azt ítéli el, ha a józan ész fölött a mohó ösztönök veszik át az irányítást.

60. A túlvilági lelkek általában látják a jövőt, ezért kérdezi Dante Ciaccót Firenze jövőjéről.

64. Ciaccio a beszélgetés képzelt időpontja (1300 húsvétja) és a Pokol megírása (1308) közötti eseményeket mond el, melyeket Dante, a szerző már ismert.

65. „Erdei” párt: az ún. Fehér Guelfek (mérsékelt pápa-pártiak), élükön az erdős vidékről beköltözött Cerchi család állt. Dante is e párthoz tartozott.

66. A másik: a Fekete Guelfek (radikális pápa-pártiak), élükön az őshonos Donati családdal. A Fehérek 1301-ben száműzik a Feketéket.

68. Három nyár: 1302-ben a Feketék — VIII. Bonifác pápa segítségével — visszatérnek, elveszik a hatalmat s a Fehéreket száműzik, köztük Dantét is.

69. Aki lavíroz: VIII. Bonifác pápa, az ügyes politikus, Dante nagy ellensége. A Fehér és Fekete Guelfeket kijátssza egymás ellen, s így Firenzét ellenőrzése alá vonja.

- Sokáig fennhéjáznak gögösen, 70
 a másik pártot súllyal leszorítva:
 nem hat majd könny, se felháborodás.
 Két igaz ember van, de szavukat 73
 nem hallják; gög, irigység, kapzsiság
 szikrája gyújtja fel a szíveket.”

Mi lett a firenzei kiválóságokkal?

- Így fejezte be siralmas beszédét. 76
 Én erre: „Kérlek szépen, még okíts,
 ajándékozz meg további szavaddal!
 A kiváló Tegghiaio s Farinata, 79
 a jó Jacopo Rusticucci, Mosca,
 Arrigo, s mind, kit jó szándék vezérelt,
 mondd, hol vannak? Hadd találjam meg őket, 82
 hogy megtudjam, osztályrészük mi lett:
 mézédés menny vagy mérgező pokol?”
 „A legsötétebbek közt vannak — így szólt —,
 más-más bűneik által mélybe vetve. 85
 Ha leszállsz odáig, meglátod őket.
 De ha az édes létbe visszatérsz, 88
 kérlek, idézz majd az élők eszébe.
 Többet nem mondok, s nem válaszolok.”
 Ekkor szemével bandzsítani kezdett, 91
 nézett kicsit, majd lehajtva fejét
 lehanyatlott a többi vak közé.

Szenvedés a feltámadás után

- Vezetőm így szólt: „Ez már föl nem ébred, 94
 csak majd ha szól az angyal trombitája,
 s eljön a Bíró, a könyörtelen;
 mindegyik viszontlátja majd a sírját, 97
 felölti hús-vér testét, küllemét,
 és amit hall, az visszhangzik örökké.”
 Mentünk lassan az árnyakból s esőből 100
 összevegyült csatakos keverékben;
 s szóba került az eljövendő élet.
 Megkérdeztem: „Mester, ezek a kínok 103
 a végítélet után növekednek,
 vagy enyhülnek, vagy marnak ugyanígy?”
 Felelt: „Hiszen tanultál tudományt: 106
 minél tökéletesebb valami,
 annál inkább megérez jót is, kint is.
 Bár ez az átkozott nép nem jut el 109
 az igazi tökélyre sohasem,
 többre számíthat a mostaninál.”
 Mentünk körbe az út görbületén, 112
 beszélünk még, de most azt nem idézem.
 Odaértünk, ahol levisz az út:
 s láttuk Plutost, a nagy rosszakarót. 115

(Nádasdy Ádám fordítása)

70. A Feketék sok évig maradnak hatalmon, s a Fehéreket (köztük Dantét) nem engedik visszatérni, hivatalt viselni stb.

73. Két igaz ember: nem tudjuk, kikre céloz. Az egyik talán maga Dante. 79–80. Tegghiaio (ejtsd [tegiájó]), Farinata, Rusticucci, Mosca: régebbi firenzei kiválóságok, akiknek jó hírére Dante hallotta. A Pokol alján találkozni fog velük. Arrigo kilétét nem tudjuk.

86. Értsd: bár közéleti működésük dicséretes volt, különféle személyes bűneik miatt súlyosan bűnhődnek.

93. A vakság itt képletesen értendő: a Pokol sötét, a kárhuzottak mind „vakok”.

95. Az angyal trombitája: az Utolsó Ítéletet hirdető riadó.

96. Bíró: Krisztus, aki eljön a világvégekor (ez a „Második Eljövétel”) s könyörtelenül megítéli a bűnösöket.

97–98. Értsd: az Utolsó Ítéletkor minden lélek újraegyesül eltemetett testével, s úgy támad fel.

99. Amit hall: a végítélet, mely a jókat (az üdvözülteket) örök testi boldogságra, a rosszakat (a kárhuzottakat) örök testi szenvedésre ítéli.

106. Tudomány: az Aristotelés, majd Szt. Tamás által kidolgozott filozófia, melyet Dante is követ.

111. Értsd: az Utolsó Ítélet után, testi valójukban feltámadva tökéletesebbek lesznek, mint most (hiszen most csak árnyak); ám éppen ezért a szenvedésük is „tökéletesebb”, azaz fájdalmasabb lesz.

112. Körbe: a pokoltölcsér belső oldalán, a Harmadik Körön. Mindig az óra járásával megegyező irányban mennek.

114. Leszáll: a Negyedik Körbe.

115. Plutos: lásd *Pok.* VII.2.